«Γεωπολιτική» της δουλοκτησίας (Χρήστος Γιανναράς)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 28 Ιουλίου, 2013

Τι καταλαβαίνουμε σήμερα με τη λέξη «γεωπολιτική»; Το νοηματικό περιεχόμενο της λέξης το καθόριζε πάντοτε η διφυής καταγωγή της: Σημαίνει το ενδιαφέρον, τη σημασία - σπουδαιότητα που έχει μια χώρα ή περιοχή στο πλαίσιο της διεθνούς πολιτικής, των αναμετρήσεων ισχύος μεταξύ των εθνών.

Την αναμέτρηση ισχύος, επομένως και τη γεωπολιτική σημασία μιας χώρας ή περιοχής, την αντιλαμβανόμαστε συνήθως με προσλαμβάνουσες ενδεχόμενων πολεμικών συρράξεων: Τα Στενά των Δαρδανελλίων, π.χ., καταλαβαίνουμε ότι προσφέρονται για εύκολο και αποτελεσματικό έλεγχο από ξηράς της πρόσβασης στη Μεσόγειο πλοίων από τη Μαύρη Θάλασσα. Ή ότι η Κύπρος είναι ένα τεράστιο αεροπλανοφόρο (σταθερή αεροπορική βάση-ορμητήριο και βάση ανεφοδιασμού) που μπορεί να ελέγχει ολόκληρη τη Μέση Ανατολή. Οτι κάτι ανάλογο ισχύει και για την Κρήτη ή για τη Λήμνο στο Αιγαίο. Κ.λπ., κ.λπ.

Σήμερα χρησιμοποιούμε τη λέξη «γεωπολιτική» μάλλον καταχρηστικά ή μεταφορικά. Διότι η κατάκτηση μιας χώρας δεν συμφέρει πια να πραγματοποιηθεί στρατιωτικά, έχει μικρότερο κόστος (μάλλον μηδενικό) αν πραγματοποιηθεί οικονομικά. Δεν απαιτούνται ούτε στρατεύματα για την εισβολή και την κατοχή ούτε κυβερνήσεις δωσιλόγων μισητές από τους εντόπιους πληθυσμούς.

Οι κοινωνίες σήμερα παραδίδονται αυτοβούλως στην οικονομική εξάρτηση και συνωδά, στην πολιτική υποδούλωση, αρκεί να εξασφαλίσουν τη μέγιστη δυνατή καταναλωτική ευχέρεια. Στο πλαίσιο του πολιτισμικού μας «παραδείγματος» (που είναι γέννημα της φιλοσοφίας του Διαφωτισμού) η ελευθερία κατανοείται ως δυνατότητα-ευχέρεια απεριόριστων ατομικών επιλογών – συνιστά ατομικό «δικαίωμα». Το δικαίωμα θωρακίζεται με συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο, καθίσταται «εξαναγκαστό κατά πάντων». Πρότυπο και ιδεατός στόχος της ελευθερίας, ως ατομικού δικαιώματος απεριόριστων επιλογών, είναι η ανεμπόδιστη λειτουργία της Αγοράς.

Η λογική που χρυσώνει το χάπι της οικονομικής υποδούλωσης μιας χώρας

θεμελιώνεται σε αυτή την εκδοχή της ελευθερίας ως δυνατότητας καταναλωτικών επιλογών. Ακόμα και η επιλογή του κόμματος που ψηφίζω, της ιδεολογίας που προτιμώ, της πολιτικής πρακτικής που υποστηρίζω απηχεί και εκφράζει τη λογική του μάρκετινγκ, όχι την ευθύνη μετοχής στην κοινωνία των σχέσεων, όχι το κοινωνείν ως ποιότητα ζωής και χαρά ζωής. Αν κάποιος διεθνής παράγων ή κάποιο σύστημα εξασφαλίζει τη μεγιστοποίηση της ευχέρειας καταναλωτικών επιλογών (ή την υπόσχεται), θεωρούμε λογικό και αυτονόητο να του παραχωρούμε τη διαχείριση της ζωής μας, έστω κι αν τα πολιτικά μας δικαιώματα υποβιβάζονται σε κενές περιοχομένου συμβάσεις.

Όταν ένα κράτος ή εταιρισμός κρατών πετύχουν τον οικονομικό έλεγχο μιας άλλης χώρας (συνήθως μέσω της εξάρτησης από δανεισμό σε συνθήκες υπερχρέωσης), είναι αυτονόητο και σχεδόν «φυσιολογικό» ο πληθυσμός της ελεγχόμενης χώρας να ψηφίζει κυβερνήσεις που διευκολύνουν τους οικονομικούς κηδεμόνες-κυρίαρχους της χώρας πειθαρχώντας στη διεκπεραίωση των υποδείξεων και εντολών τους. Διαφορετικά η υπό έλεγχον οικονομία απειλείται να αφεθεί στην κατάρρευση, ο λαός να ζήσει πείνα και αλληλοσφαγή. Αυτονόητα λοιπόν και με τυπικά «δημοκρατικές διαδικασίες» οι κηδεμόνες-κυρίαρχοι εξυπηρετούνται από μιαν εκλεγμένη από τον λαό κυβέρνηση κομμάτων που μπορεί να αυτοκαθορίζονται ακόμα σαν «σοσιαλιστικά» ή «δημοκρατικής Αριστεράς». Αυτονόητα ορίζουν οι κηδεμόνες τον υπουργό Οικονομικών της κηδεμονευόμενης χώρας, αποφασίζουν το εύρος των ορίων του κοινωνικού κράτους, την κατανομή του πλούτου, χειραγωγούν έμμεσα αλλά επιδέξια τα ΜΜΕ (τη μετάδοση της πληροφορίας) και, οπωσδήποτε, τον «εθνικό» σχεδιασμό παιδείας και άμυνας.

Είπαμε ότι η λογική που χρυσώνει το χάπι της οικονομικής (και πολιτικής) υποδούλωσης είναι ατόφια η λογική του μάρκετινγκ: της διαφήμισης που διεγείρει και καθιστά αυτονόητη, σαν απόλυτη προτεραιότητα ζωής, τη μεγιστοποίηση της καταναλωτικής ευχέρειας. Όπως πείθονται ευκολότατα οι μάζες να προτιμήσουν μια οδοντόκρεμα «με διπλό φλουόρ-ράιντ», χωρίς να καταλαβαίνουν τι αυτό σημαίνει, έτσι είναι εύκολο να πεισθούν οι ίδιες μάζες (παραιτημένες από την ελευθερία της σκέψης και της κρίσης για χάρη της «ελευθερίας» των ατομικών επιλογών) ότι η χώρα τους γίνεται «ενεργειακός κόμβος» (!), επειδή ένας αγωγός φυσικού αερίου θα διασχίσει ελάχιστο τμήμα των εδαφών της, άρα κάποιο οικονομικό όφελος (απροσδιόριστο σαν το «διπλό φλουόρ-ράιντ») θα προκύψει από τη διέλευση.

Είναι μάλλον φανερό ότι η λέξη «γεωπολιτική» έχει χάσει το νόημά της. Η υποδούλωση λαών, που άλλοτε προϋπέθετε πολέμους και εξοπλισμούς, σήμερα κατορθώνεται με ιδιωτικούς οίκους αξιολόγησης της δανειοληπτικής

«ικανότητας» κρατών και από εταιρισμούς δανειστών που χορηγούν θανατηφόρες, εκ προμελέτης, δόσεις δανείων. Η υπερχρέωση οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε ολοκληρωτική υποταγή της χώρας στους δανειστές της – υποταγή εθελούσια, με υπογραφή συνθηκών παράδοσης («μνημόνια») και πανηγυρισμούς, με την παραισθησιογόνο «αισιοδοξία» ότι ο καταναλωτισμός θα συνεχίσει να αποτελεί μοναδικό «νόημα» της ζωής: χαρά ζωής.

Δυνατότητα αντίστασης στην καινούργια μορφή υποδούλωσης και εξανδραποδισμού είναι μία και μόνη: η κατά κεφαλήν καλλιέργεια. Η στρατηγική των δανειστών έχει ως πρώτο στόχο να εξαρθρώσει αυτή την αντιστασιακή δυνατότητα: να απαξιώσει το σχολειό, να «συνδικαλίσει» κρετινικά τον δάσκαλο, να αχρηστέψει τη γλώσσα (άρα την κριτική σκέψη), να φέρει σύγχυση στην ιστορική συνείδηση, να οργανώσει τη μεθοδική εξηλιθίωση των μαζών μέσω της ακαταμάχητης γοητείας του τηλεθεάματος.

Έχουμε μπει σε μια ιστορική περίοδο που ενδεικτικά θα μπορούσαμε να τη χαρακτηρίσουμε καινούργιο Μεσαίωνα, τρομακτικό, ζοφερό, αν και κανένας παραλληλισμός δεν μπορεί να καταδείξει την απανθρωπία του επικαιρικού εφιάλτη. Το ξεχωριστό και μοναδικό σήμερα είναι ο ηδονικός χαρακτήρας της καταναλωτικής εθελοδουλείας, η τέλεια απουσία εναλλακτικού «νοήματος» της ύπαρξης, άλλου «τρόπου» χαράς της ζωής. Ο βίαιος περιορισμός της καταναλωτικής ευχέρειας προκαλεί στερητικό σύνδρομο, το οποίο με τη σειρά του επιτείνει ραγδαία την εξηλιθίωση της κρίσιμης μάζας των ψηφοφόρων πολιτών, τους τρέπει σε επιλογές οργής, εκδίκησης του «συστήματος». Ο νομοτελειακός δωσιλογισμός που συνοδεύει τη διαχείριση της εξουσίας αποτρέπει την είσοδο στην πολιτική υγιών κοινωνικών δυνάμεων, ο πολιτικός στίβος, σε διεθνές επίπεδο, κατακλύζεται από συμπλεγματικές μετριότητες ή αρρωστημένους ψυχικά ανθρώπους: εξουσιολάγνους, λαμόγια, επιδειξίες.

Όπως και στον μεταρωμαϊκό, βαρβαρικό Μεσαίωνα του πρωτόγονου ατομοκεντρισμού (κυρίως θρησκευτικού: της ατομικής σωτηρίας) έτσι και σήμερα, η ανθρωπιά του ανθρώπου θα σωθεί κρυμμένη σε περιθωριακούς πυρήνες κοινωνίας σχέσεων, θυσιαστικής αυταπάρνησης, έρωτα που κατορθώνει την ελευθερία από το εγώ. Πυρήνες ταλαντούχων της κοινωνούμενης Τέχνης και της μεθεκτής τίμιας γλώσσας.

Την ποιότητα δεν τη νικάει κανένας ολοκληρωτισμός. Ούτε ο θηριωδέστερος: του καταναλωτισμού.

(Πηγή: kathimerini.gr)